

Slovenske nevladne organizacije in ameriška izkušnja

(Poročilo o seminarju)

V Ribnem pri Bledu je od 21. do 25. marca 1994 potekal mednarodni seminar o nevladnih organizacijah. Vodili so ga strokovnjaki z John Hopkins University iz Baltimora, organiziral pa ga je Center za razvoj prostovoljnih organizacij pri Slovenski fundaciji v povezavi z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve. To je bil prvi tovrstni seminar v Sloveniji in peti po vrsti v Vzhodni in Srednji Evropi.

Seminarja se je udeležilo kakšnih 72 predstavnikov iz ravno toliko različnih organizacij. Večina teh organizacij ima uradno status društva in je ustanovljena po ustrezni zakonodaji. Nekaj organizacij ni imelo urejenega statusa zlasti zaradi neurejene zakonodaje in prehodnega obdobja raz-državljanja družbenih dejavnosti. To so predvsem tiste, ki delujejo znotraj vladnih organizacij, vendar bi jih lahko po vrsti karakteristik uvrstili v nevladne. Te značilnosti so zlasti neprofitnost, zagotavljanje sredstev za delo iz različnih virov financiranja, odgovarjanje na potrebe uporabnikov in še druge.

Na seminarju smo lahko srečali tako klasična društva, kot je Zveza prijateljev mladine, društva, ki so nastala iz zdravstvenih potreb članov (Društvo pljučnih bolnikov...), pa M'zin, Društvo podeželske mladine in Katoliške skavte. Z naštevanjem želim poudariti raznovrstnost organizacij, ki so bile navzoče in za katere bi lahko rekli, da na prvi pogled nimajo ničesar skupnega. Razlog, da so se zbrale na istem prostoru, je ravno njihova nevladnost, kar nam lahko hkrati pove kaj o zasnovi seminarja.

Seminar je zajemal znanja, ki so lahko uporabna za vse neprofitne organizacije in se nanašajo na organizacijo, status, pravno podlago delovanja in medsebojne odnose članov.

Uvod v neprofitni sektor je podal Lester Salomon, ki je direktor Inštituta za politične študije na John Hopkins University. Skušal je odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. Kaj je neprofitni sektor in kakšne so posebne značilnosti organizacij, ki sestavljajo ta sektor?

2. Zakaj imamo neprofitni sektor in zakaj je potreben v tržnem sistemu?

3. Kakšni so različni tipi neprofitnih organizacij in kakšen je ta sektor v ZDA?

4. Kako se preživljajo neprofitne organizacije in kateri so viri financiranja?

5. Kateri so posebni izzivi vodenja neprofitne organizacije?

Delavnico "Učinkovito delo v malih skupinah" je vodil Richard V. Cook, ki ima v delu z neprofitnimi organizacijami že 25 let izkušenj. Poučeval je tudi skupnostno socialno delo na University of Maryland. Delavnico je vodil prek igre "Starpower", bistvo pa je v delitvi moči znotraj organizacije in participacije posameznih članov.

Legalna in zakonska izhodišča za neprofitni sektor je vodil Thomas Silk, ki ima priznano odvetniško pisarno v San Franciscu. Pisarna edina v ZDA zastopa samo neprofitne organizacije. Predstavil je zakonske okvire neprofitnega sektorja v ZDA na način študije primera.

Delavnico "Kako organizirati in voditi neprofitno organizacijo" je vodila Nicole Etchart, ki je vodja projekta "Tretji sektor" na John Hopkins University. Delavnica je bila namenjena zlasti pojasnitvi koncepta strateškega planiranja in sicer odgovarja na vprašanja kaj, kdo, kdaj, zakaj in kako strateško planirati. Na koncu delavnice so udeleženci premislili o poslanstvu svoje organizacije in napisali "izjavo o poslanstvu".

O *Pridobivanju finančnih sredstev* je govoril Richard V. Cook, odgovarjal pa je na taka vprašanja:

• Kaj pomeni pridobivati denar in zakaj ga pridobivati?

• Najtežje naloge pri pridobivanju denarja ali kako pripravimo organizacijo za pridobivanje denarja, kako pridobimo pravo vodstvo, kako izberemo prave metode zbiranja denarja, koga in kako bomo vprašali za denar, kako se zahvalimo donatorjem in jih vključimo v organizacijo in kako evaluiramo.

O *Vzpostavljanju etike neprofitnih organizacij* je govoril Thomas Silk, ki je predstavil etični kodeks. Izpostavil je naslednje vrednote, ki sestavljajo kodeks:

- spoštovanje ali podvrženost zakonom,
- zavezanost k javnemu dobremu,
- toleranca, različnost in socialna pravičnost,
- spoštovanje vrednosti in dostojanstva posameznika,
- odgovornost pred javnostjo,
- razumna ali preudarna poraba resursov,
- odprtost in poštenost in
- zavezanost samemu sebi.

Delavnico *Kako vplivati na vladno in javno mnenje* je vodila Carole J. Alexander, direktorica House of Ruth ali zavetišča za žrtve družinskega nasilja. Neprofitne organizacije imajo tradicijo "popravljanja krivic", ki se dogajajo ljudem, in imajo iz tega razloga pravico in dolžnost vplivati na vladno in javno mnenje. Posamezna organizacija bo vplivala na oboje, zlasti zato, da bo ustvarila zavedanje o tem, da obstaja, da bo spreminjala odnos, politiko, prakso in postopke, da bo izobraževala skupnost in ustanove, da bo usmerila sredstva v svojo organizacijo. Vplivala pa bo z organiziranjem konferenc, zagovorništvom, v medijih in z lobiranjem, izdajanjem novic, brošur in podobnega.

Delavnico *Oblikovati in delati z učinkovitim upravnim odborom* je vodila Jean Gerding, ki je ustanovila organizacijo za svetovanje neprofitnim organizacijam. Namen delavnice je bil, da bi udeleženci razumeli, zakaj je upravni odbor bistven del organizacije, spoznali nekaj tipičnih načinov organizacije upravnih odborov, da bi bili sposobni te lastnosti in usposobljenosti zahtevati od članov lastnega upravnega odbora, da bi bili pripravljeni izbrati ustrezne člane in vzpostaviti učinkovit upravni odbor. Upravni odbor je bistveni del organizacije, ker gradi njeno integriteto, pospešuje odnose s skupnostjo, pridobiva resurse, zagotavlja preživetje v prihodnosti in je konec koncev zahteva zakona.

Delavnico *Voditi in motivirati osebje* je vodila Nicole Etchart. Cilji so bili:

- razumeti koncept dobrega in učinkovitega vodenja,
- odkriti in oceniti, kaj nas motivira,
- predstaviti koncept situacijskega vodenja in kako ga vključiti v svojo organizacijo.

Trženje nastajajoče neprofitne organizacije je vodila Carole J. Alexander. Trženje je potreb-

no iz preprostega razloga - za preživetje. Sem ne sodijo le reklamiranje in odnosi z javnostjo, temveč vključuje raziskovanje, analizo potencialov, določanje kratkoročnih in dolgoročnih ciljev, prepričevanje javnosti, da tvoje usluge res potrebuje.

Kako pridobivati in obdržati prostovoljce je vodila Jean Gerding. Namen delavnice je bil:

- pridobiti znanje o prostovoljstvu v ZDA
- razumeti, kaj motivira prostovoljce,
- razumeti pomembnost in prednosti uporabe prostovoljcev,
- identificirati pravo nalogo in napisati opis dela za prostovoljca/ko,
- biti sposobni prepoznati potrebe prostovoljcev.

Položaju nevladnih organizacij v Sloveniji je bil posvečen plenarni razgovor na začetku seminarja, tema pa je bila zakonodaja, in sicer Zakon o društvih in Zakon o fondacijah. Izhodišča za razgovor so podali Zinka Kolarič, Ivan Svetlik, Vera Trstenjak in Vesna Čopič. Razprava je pokazala slab položaj, ki ga imajo društva pri nas, zlasti zaradi neustrezne zakonodaje, težavnega pridobivanja sredstev zaradi davčnega sistema, ki donatorjem ne priznava posebnih olajšav, in zaradi nepriznavanja tretjega sektorja kot enakovrednega prvima.

Na sklepnem plenumu so udeleženci seminarja podpisali skupno izjavo za javnost in sestavili odbor, ki bo skušal vplivati na zakonodajo in urejanje razmer za nevladne organizacije.

Seminar lahko uvrstimo med enaga uspešnejših v zadnjem času, saj je bil intenziven, dobro organiziran in dovolj praktičen, da so znanja pri vsakdanjem delu uporabna. Kritika seminarja pa je bila, da so bila nekatera znanja preveč osnovna in da so izhajala izključno iz ameriške izkušnje. Skoraj nič nismo slišali o slovenski izkušnji, kar so nam organizatorke in predavateljice pojasnile z dejstvom, da ni zbranih podatkov in da so se raziskovalci pričeli zanimati za situacijo v tem sektorju šele v zadnjih letih. Rezultat take situacije je bila izražena potreba po krovni organizaciji, ki bi skrbelo za raziskovanje, informiranje in pomoč pri ustanavljanju organizacij.

Vesna Leskošek